

A közoktatás intézményrendszere és finanszírozása

Varga Júlia

BCE – MTA KTI

Zöld könyv a magyar közoktatás megújításáért

**Oktatás és Gyermekesély Kerekasztal
könyvbemutató szakmai konferencia**

2008. november 25.

Alapvető intézményi átalakításokra van szükség ahhoz, hogy:

- minden gyermek lakóhelyétől függetlenül megfelelő minőségű oktatást kapjon;
- a hátrányos helyzetű tanulók számára tartósan biztosítható legyen a minőségi oktatás és a minőségi pedagógusmunka;
- megfelelő minőségbiztosítási és elszámoltathatósági rendszereket lehessen működtetni a közoktatásban;
- meg lehessen állítani a pedagógusok körében a negatív szelekciós folyamatokat

Intézményi problémák

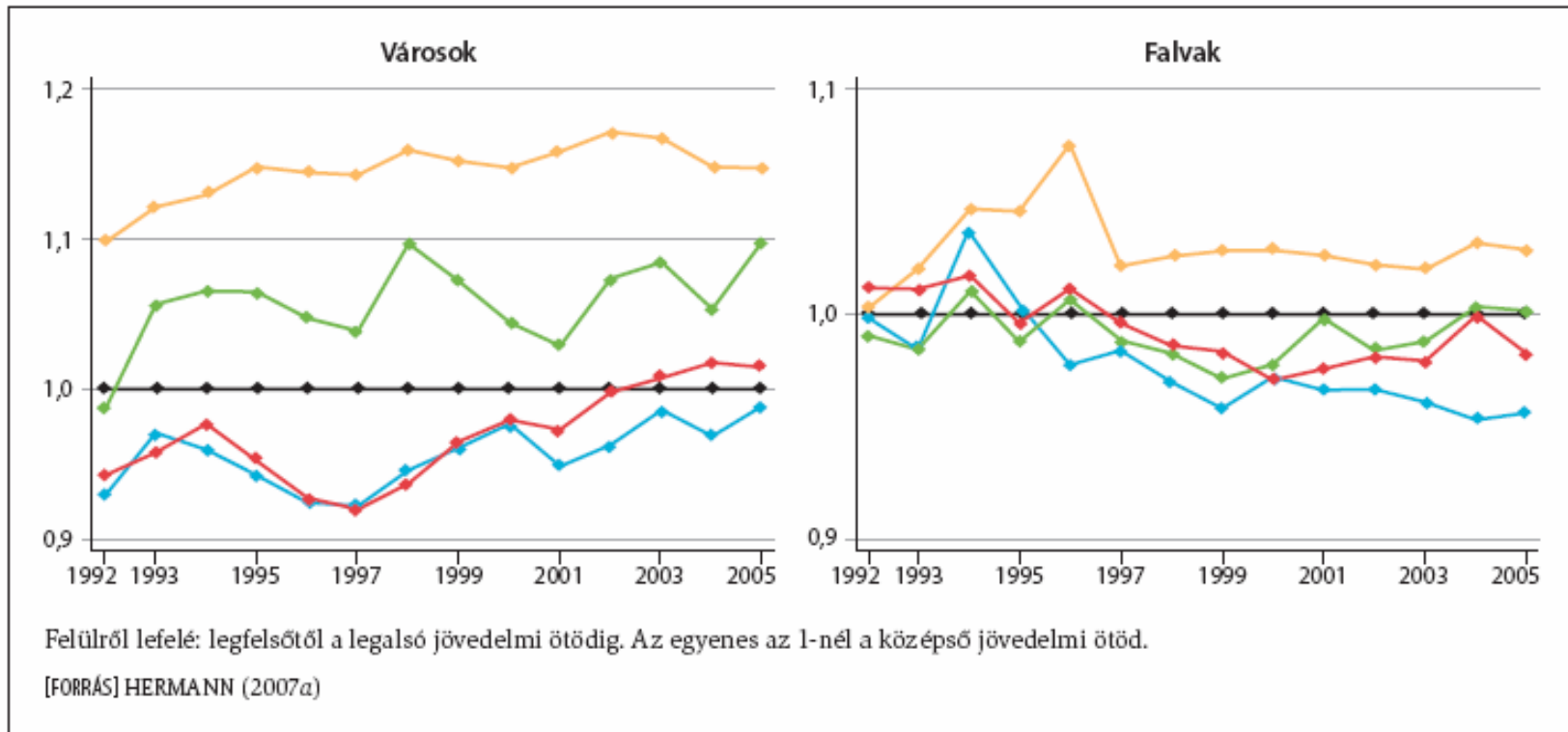
- szétaprózott önkormányzati rendszer, melyben a helyi önkormányzatoknak túl széles a feladatellátási kötelezettségük
- a helyi önkormányzatok jövedelem-termelő képessége nagyon különbözik , ezek kiegyenlítése nem lehetséges, vagy csak nagyon drágán és az újraelosztás olyan szintje mellett, ami nem hatékony

Intézményi problémák

- a foglalkoztatási és bérezési döntések elkülönülnek és nem állnak összhangban a tanárok jogállásával
- jogállás: közalkalmazotti státusz erős állásbiztonság, központi bértábla
- az állam béremeléseket rendelhet el, a pedagógus álláshelyek számát rendeletekkel szabályozza: tanári időkeret, osztálylétszám
- a tanár munkáltatója: iskola (felvétel, elbocsátás)
- bérét az önkormányzat fizeti

Következmények

Jövedelemtermelő képességtől függő oktatási ráfordítások, nagy kiadási egyenlőtlenségek

Oktatás és Gyermekesély Kerekasztal

Zöld Könyv a magyar közoktatás megújításáért könyvbemutató konferencia 2008. november 25.

Varga Júlia: Az iskolaügy intézményrendszere finanszírozása

Következmények

Jövedelemtermelő képességtől függő oktatási ráfordítások, nagy kiadási egyenlőtlenségek

Ahol magasabb a hátrányos helyzetű diákok aránya,
alacsonyabbak az átlagos oktatási kiadások

Oktatás és Gyermekesély Kerekasztal

Zöld Könyv a magyar közoktatás megújításáért könyvbemutató konferencia 2008. november 25.

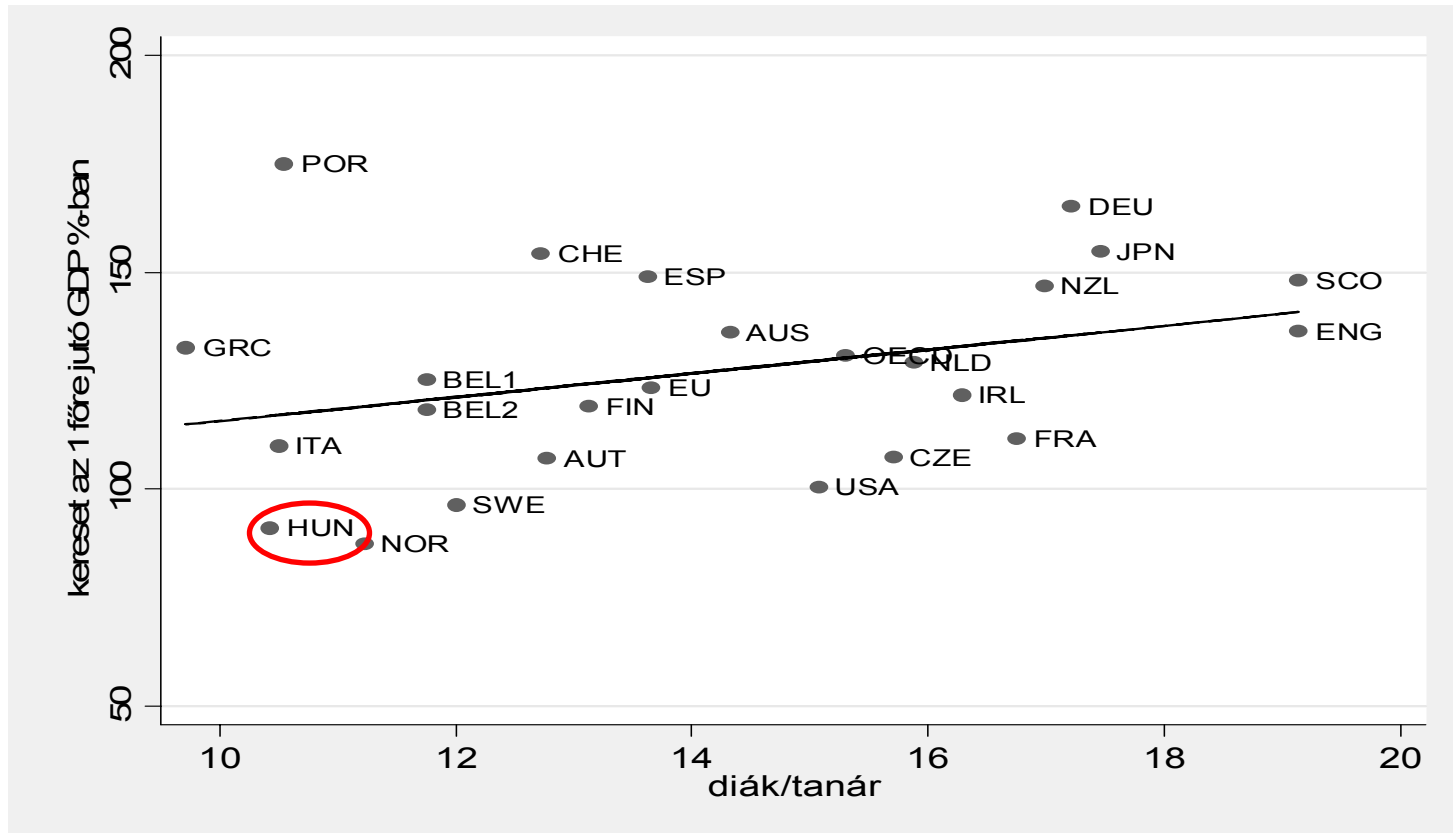
Varga Júlia: Az iskolaügy intézményrendszere finanszírozása

Következmények

A tanulók egynegyede (a magasabb státuszú szülők gyerekei) más önkormányzat fenntartásában működő iskolában tanul, a szegény települések iskoláiban csak az alacsonyabb státuszú szülők gyerekei maradnak

Következmények

Sok tanárt foglalkoztat a magyar közoktatás alacsony bérszinten

Oktatás és Gyermekesély Kerekasztal

Zöld Könyv a magyar közoktatás megújításáért könyvbemutató konferencia 2008. november 25.

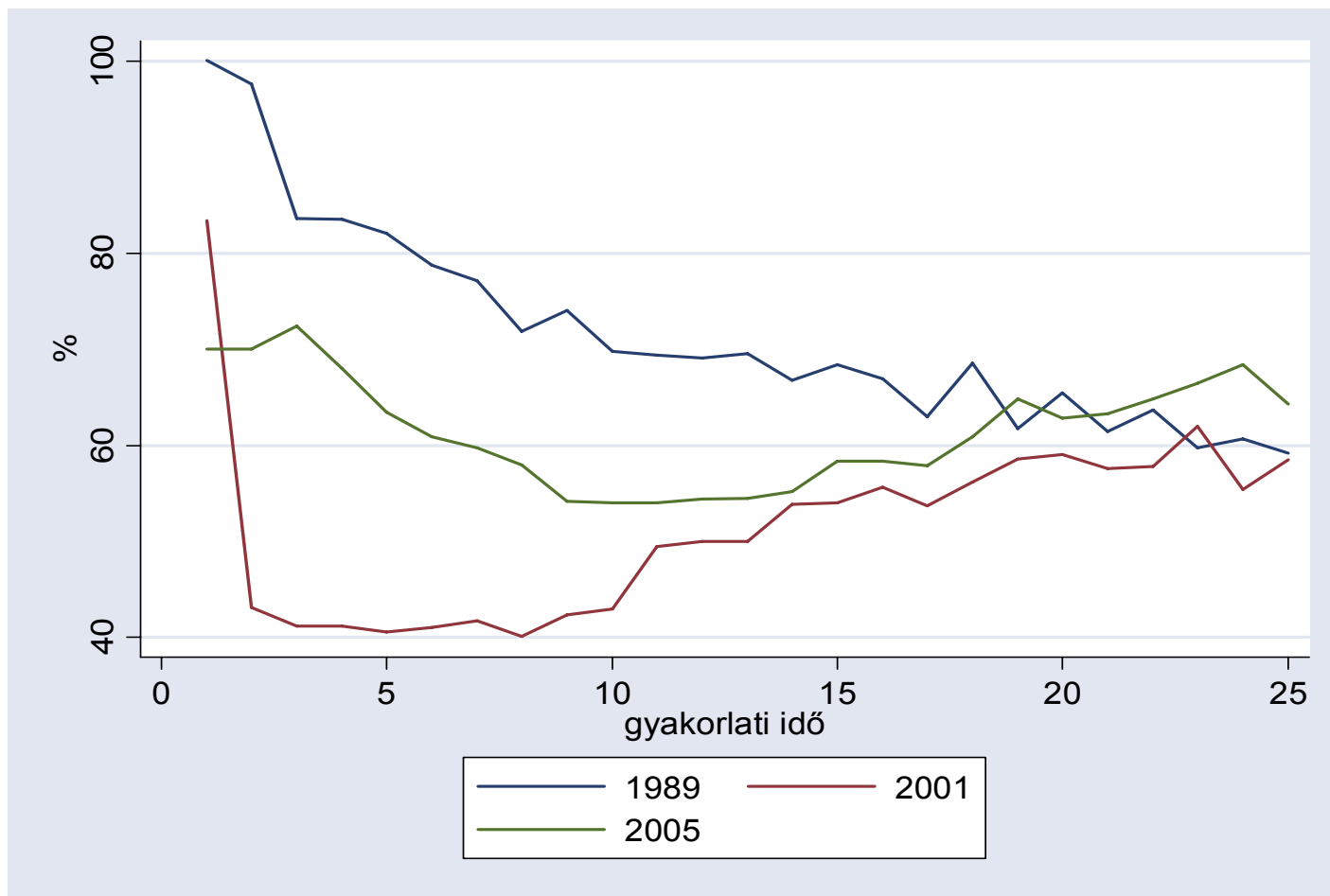
Varga Júlia: Az iskolaügy intézményrendszere finanszírozása

Következmények

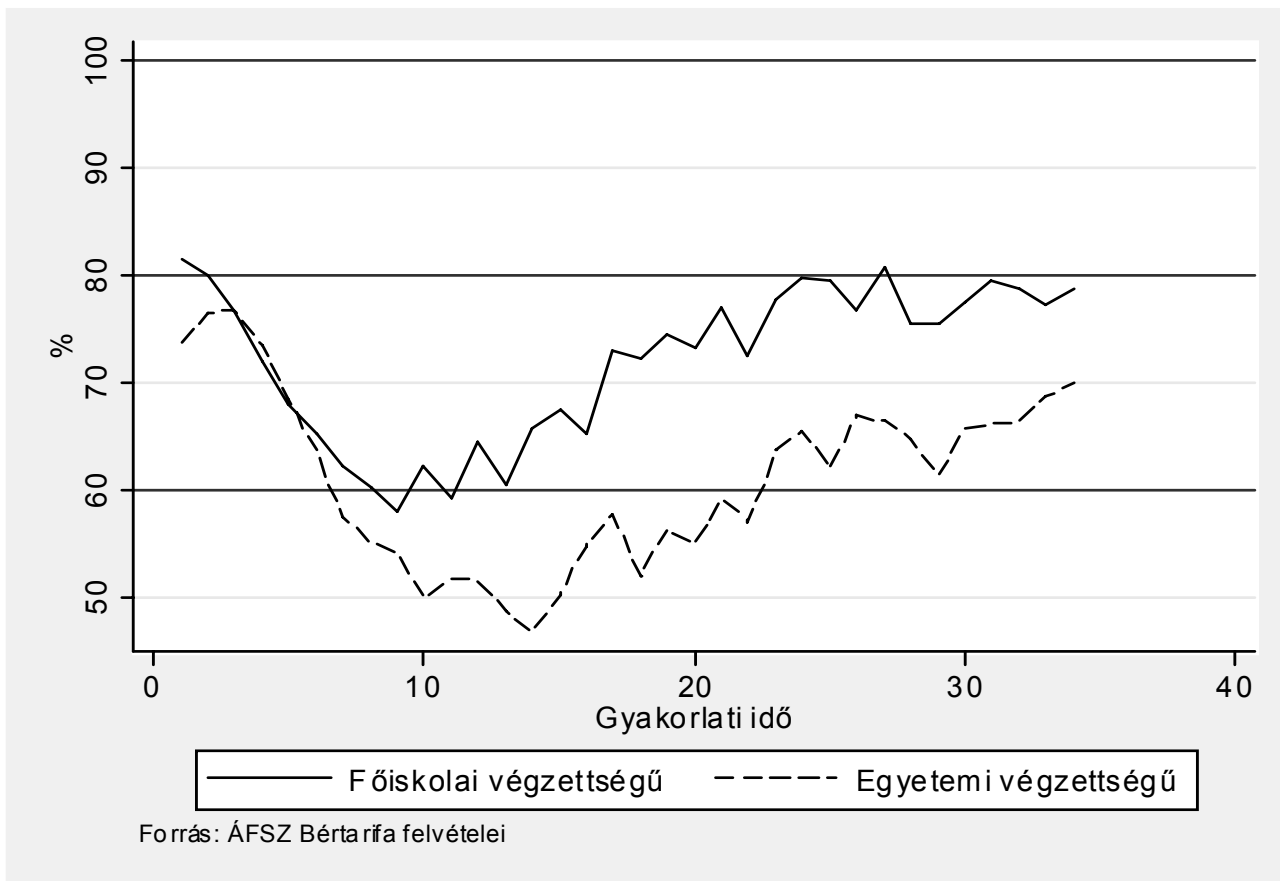
- a tanárok relatív kereseti helyzete rossz, a pályájuk elején járó, magasabb végzettségű tanároké különösen
- az általános pedagógus-béremelések rövid idő alatt elvesztik értéküket és nem a legjobbakat ösztönzik maradásra
- a pályaválasztók körében negatív szelekciós folyamatok indultak el: rossz képességűek választják a tanári pályát, közülük a rosszabbak helyezkednek el tanárként és maradnak a pályán
- a hátrányos helyzetű diákokat tanító tanárok között is negatív szelekció figyelhető meg

A szakképzett pedagógusok keresete a felsőfokú végzettségűek keresetének arányában (%) gyakorlati idő szerint, 1989, 2001, 2005

Forrás: ÁFSZ Bértarifa felvételek

A szakképzett pedagógusok keresete az azonos végzettségű felsőfokú végzettségűek keresetének arányában gyakorlati idő szerint, 2005, %

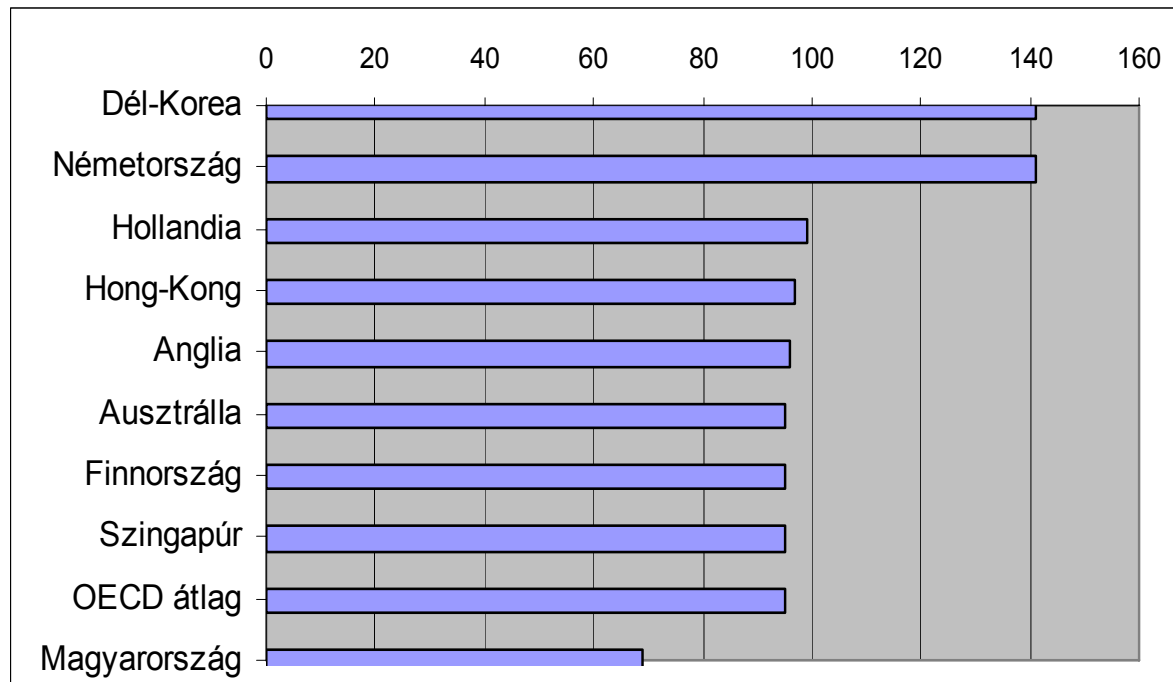
Oktatás és Gyermekesély Kerekasztal

Zöld Könyv a magyar közoktatás megújításáért könyvbemutató konferencia 2008. november 25.

Varga Júlia: Az iskolaügy intézményrendszere finanszírozása

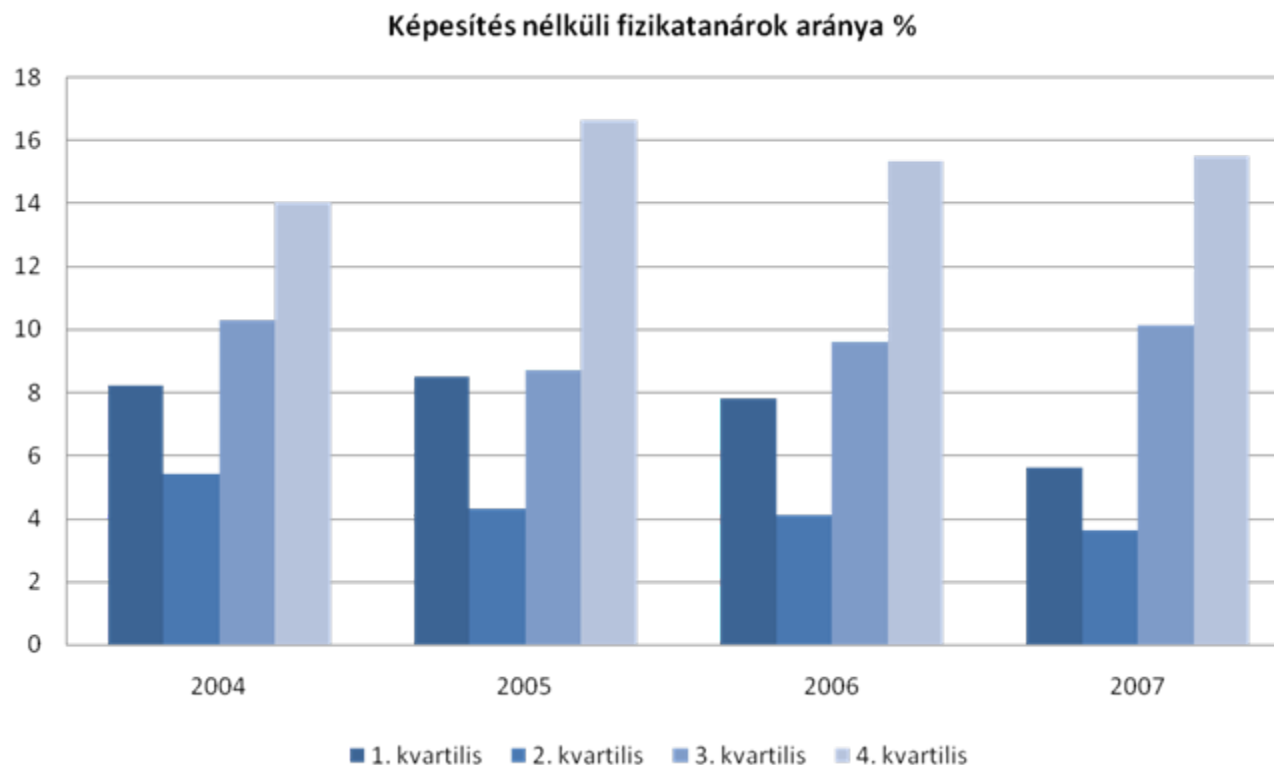
A tanári pálya választásában a pályakezdő tanári bérek meghatározóak - a jól teljesítő iskolarendszerekben magas pályakezdő tanári bérek, kisebb növekedés a gyakorlati idővel

A pályakezdő tanárok bére az 1 főre jutó GDP arányában %

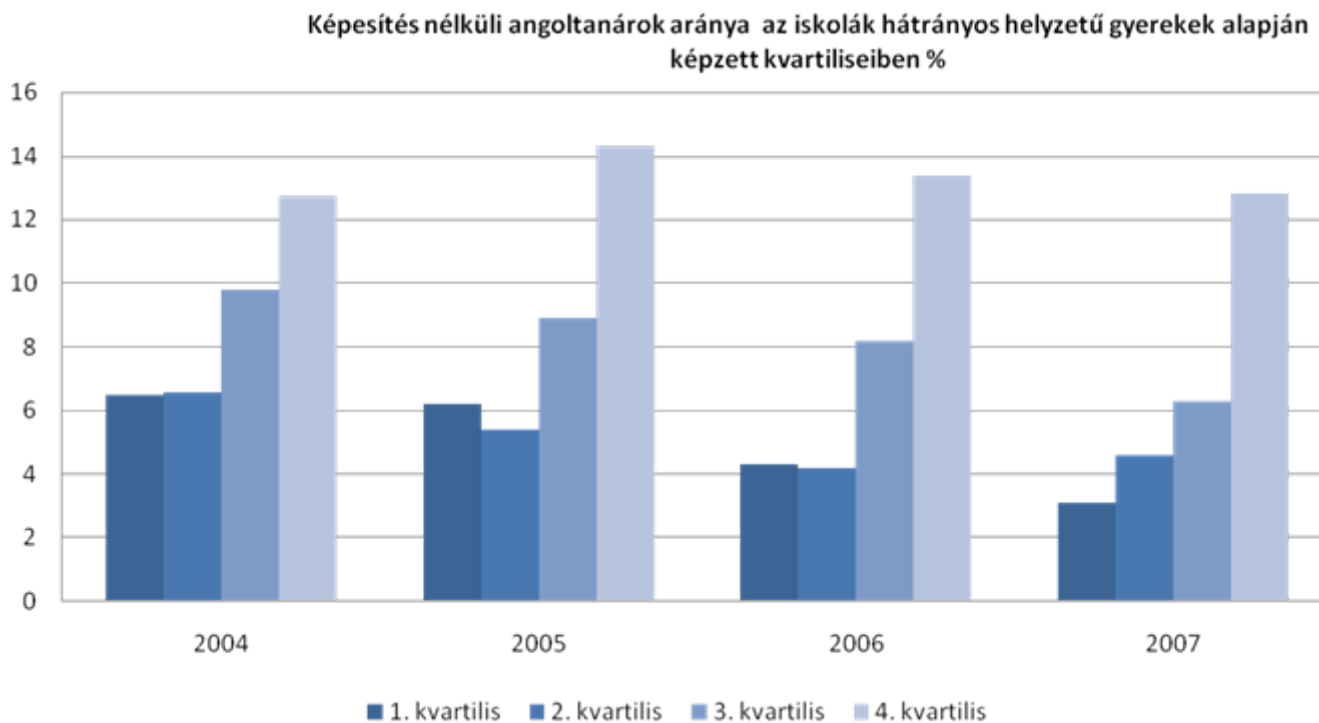
Forrás: McKinsey, 2007
Magyarország 2005 az ÁFSZ Bértarifa felvételéből számítva

A hátrányos helyzetű gyerekek tanárai

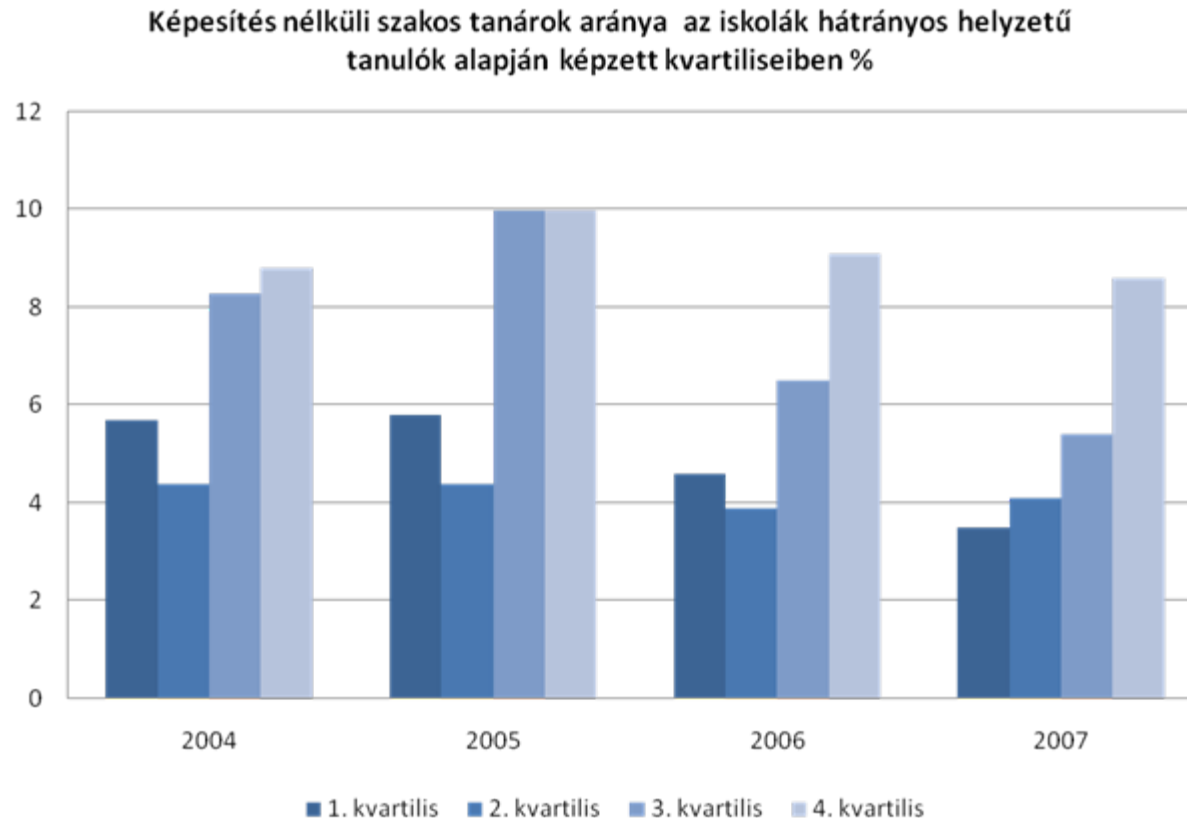

Forrás: KIRSTAT

A hátrányos helyzetű gyerekek tanárai

A hátrányos helyzetű gyerekek tanárai

Oktatás és Gyermekesély Kerekasztal

Zöld Könyv a magyar közoktatás megújításáért könyvbemutató konferencia 2008. november 25.

Varga Júlia: Az iskolaügy intézményrendszere finanszírozása

Kísérletek a jelenlegi intézményi feltételek között

a problémák megoldására

- egyre részletezettebb normatívák és kötött felhasználású támogatások - az önkormányzatok teljes költségvetésükből gazdálkodnak ezért nem hat
- célzott támogatások - nem elegendőek
- önkéntes társulások – felerősítik az esélyegyenlőségi problémákat és a jövedelem-termelő különbségek kiegyenlítése nem biztosított

Javaslatok

Hosszabb (4-5 éves) távon

1. önkormányzati reform – erős középszintű önkormányzati szint, kistérségi önkormányzati szint kialakítása
2. a közoktatási feladatellátás kistérségi önkormányzati szinthez rendelése, oktatási tankerületek létrehozása, választott oktatási vezető irányításával
3. a kistérségi oktatási tankerületek önálló gazdálkodási jogosítvánnyal, saját költségvetési és vagyongazdálkodási jogokkal

Javaslatok

Hosszabb (4-5 éves) távon

4. a kistérségi oktatási tankerületeknek nyújtott oktatási célú támogatást csak oktatási célra felhasználható támogatások formájában kapják a tankerületek, formula alapján (iskoláskorú népesség számát, néhány feladatmutatót, a hátrányos helyzetű tanulók arányát és a kistérségi jövedelemtermelő képességet figyelembe véve)

.

Javaslatok

Hosszabb (4-5 éves) távon

5. munkáltatói jogok megosztása a kistérségi oktatási tankerületek és az iskolák között, a tanárok munkaszerződéssel történő foglalkoztatása, központi bérmegállapodásokkal
6. központi, átfogó felügyeleti rendszer kialakítása a brit Ofsted felügyeleti rendszer mintájára

Javaslatok

Rövid távon

1. pályakezdő pedagógusoknak jelentős béremelés
2. hátrányos helyzetű tanulókat tanító tanárok jelentős béremelése, források biztosításával